

CARIERA PROFESIONALĂ A STUDENTULUI, ÎNTRE VOCAȚIE ȘI HAZARD

TOADER PĂLĂȘAN¹

Rezumat:

Suntem în curs de finalizare a unei investigații care să ne permită corelații între interesele și trăsăturile de personalitate ale studenților de la programele de studii din domeniile științele educației, științe economice, matematică și planul de dezvoltare a carierei în profesii din domeniile respective. În acest scop am utilizat chestionarul JVIS (Jackson Vocational Interest Survey) și Inventarul de personalitate NEO-PI-R (NEO Psychological Inventory, Revised), care au permis măsurarea structurată, verbală, omnibus a intereselor vocaționale și a caracteristicilor personalității pe cinci dimensiuni (nevrotism, extraversie, deschidere, agreabilitate și conștiinciozitate). Rezultatele testelor se refera doar la interese, nu la aptitudini, talent sau nivel de educație pentru o anumită meserie și la scalele factoriale și fațetele acestora. Rezultatele au fost utilizate în consilierea vocațională și educațională a studenților pentru fundamentarea planurilor de carieră. Considerăm că, reușita profesională este dependentă de existența unor interese și de caracteristici de personalitate care să permită o relație optimă cu semenii și cu ocupația de bază, iar gradul de satisfacție al studenților e mai ridicat atunci când activează într-un domeniu profesional în care au interese puternice și caracteristici de personalitate care le permit să îmbrățișeze valori personale care sunt specifice și profesiei respective.

Cuvinte cheie: interes, trăsături de personalitate, plan de carieră.

Introducere

Preocupările de dată recentă a instituțiilor de administrare a calității sistemului de învățământ din România pentru inserția absolvenților învățământului universitar (ARACIS) și preuniversitar (ARACIP), au evidențiat fapte îngrijorătoare – peste 40% dintre absolvenți nu s-au integrat în primii doi ani în activități profesionale corespunzătoare calificărilor obținute, precum și faptul că angajatorii invocă inadecvata pregătire a majorității absolvenților pentru a se integra rapid în activitățile din economia reală. De asemenea, din datele publicate de Institutul Național de Statistică, rezultă că procentul absolvenților de învățământ superior, care nu sunt încadrați în primii doi ani de la absolvire, în profesii dobândite prin studii la acest nivel, este de 21%. Aceste date pot fi îngrijorări, iar dintre motive, menționăm: lipsa locurilor de muncă, nivelul scăzut al competențelor profesionale evaluate la concursurile de selecție, efectele crizei în plan social și profesional din ultimii cinci ani, dese schimbări legislative din domeniul muncii, lipsa de perspectivă privind direcțiile și tendințele din economia și societatea românească etc. Considerăm că, potențialul psihointelectual și sociocultural al absolvenților, precum și recalibrarea curriculum-ului (în ultimii trei ani) din perspectiva competențelor specifice și transversale, sunt suficient de puternice pentru a reseta capacitățile absolvenților pentru a le permite să facă față solicitărilor de pe piața muncii. De asemenea, considerăm că frecvențele critici care se aduc metodologiei de admitere (pe bază de dosar) nu au un temei solid deoarece candidații fac opțiunile în raport cu două criterii importante: a) motivația pentru profesia care se dobândește și b) nivelul pregătirii preuniversitare în ariile curriculare pe care se întemeiază principalele competențe specifice ale viitoarelor calificări.

Repere ale metodologiei cercetării

Demersul nostru este unul calitativ pentru că ne-a interesat înțelegerea comportamentului de orientare profesională pe care studenții din trei programe de studii l-au adoptat în momentul deciziei opțiunii pentru ciclul superior de studii. Acest demers ne-a permis analiza informațiilor culese într-o manieră interpretativă¹ în cadrul programului de consiliere referitoare la dezvoltarea carierei profesionale.

Obiectivele investigației noastre vizează:

1. Mai buna înțelegere de către studenți a domeniilor și specializărilor spre care au interese mai puternice;
2. Identificarea caracteristicilor de personalitate care pot susține potențialul vocațional pentru dobândirea competențelor specifice specializărilor din domeniile educație, economie, informatică;

¹Conf. univ.dr., Universitatea Transilvania din Brașov, decan FPSE, e-mail: palasan53@gmail.com

²E.Cocoradă, A.M. Cazan, C. de J Dores Cavaco, I.A.Orzea, 2014, *Metode de cercetare calitativă în psihologie și științele educației*, Editura Universității Transilvania din Brașov

3. Familiarizarea cu elementele descriptive ale profesiilor și ocupațiilor de pe piața muncii din domeniile educație, economie, informatică.

4. Analiza impactului pe care actualul sistem de orientare școlară și profesională din învățământul preuniversitar îl are asupra absolvenților de liceu, din perspectiva predictibilității rezultatelor școlare pentru evoluția acestora la nivel academic. Opțiunea pentru maniera interpretativă ne-a permis să evidențiem complementaritatea rezultatelor celor două teste (JVIS și NEO-PI-R), cu informații și date colectate cu ajutorul altor instrumente utilizate în activitatea de consiliere, precum: *Schița planului de dezvoltare a carierei*, în care studenții au realizat analiza SWOT a jobului pe care și-l doresc, precum și precizarea a trei obiective profesionale pe care urma să le dezvolte în alt instrument, *Plan de dezvoltare a carierei*, în care studenții au avut de precizat următoarele: cariera pentru care se pregătesc/și-o doresc; ce așteptări au referitoare la viața profesională; care sunt cele mai importante aptitudini, abilități, capacități, deprinderi personale; ce obiective profesionale au pe termen scurt (în următorii 3-5 ani); care vor fi beneficiile dacă vor duce la bun sfârșit aceste obiective; ce dificultăți vor avea de depășit; la cine pot apela pentru ajutor pentru atingerea obiectivului propus; pe ce elemente se bazează pentru realizarea acestor obiective; în ce constă mulțumirea dacă va realiza obiectivele pe termen scurt; când își pot da seama de progresul realizat; când va revizui și actualiza planul de carieră; care va fi deviza în carieră. Alte instrumente utilizate au fost: *Fișa de înregistrare a rezultatelor școlare* (la Bacalaureat și pe parcursul studiilor de licență), *Ghid interogativ pentru focus-grup* (pentru fiecare domeniu de licență/master din eșantion) și *Fișa de consiliere*.

Ipoteza generală se întemeiază pe aprecierea că există o corelație semnificativă între nivelul interesului pentru ocupație/profesie și performanțele academice ale studenților, precum și între acestea din urmă și tipul studiilor care au precedat statutul de student. De asemenea, considerăm că sunt și alți factori (educația, vocația, talentul, contextul etc.), care pot contribui la dezvoltarea unei cariere și la reușita într-o profesie.

Ipotezele specifice:

1. Elaborarea unui profil profesional specific domeniului și a unor planuri de carieră realiste de către studenți se pot realiza dacă în activitatea de consiliere dispunem de informații suficiente referitoare la interesele profesionale și la caracteristicile de personalitate, informații obținute prin testul JVIS (Jackson Vocational Interest Survey)¹ și prin Inventarul de personalitate NEOPI-R²

2. Elaborarea de către studenți a unui plan de carieră realist, care să pună în acord caracteristicile personale și profesionale cu schimbările profesionale din societatea românească actuală, este semnificativ influențată de corelarea informațiilor colectate prin observație participativă/focus-grupuri și prin analiza rezultatelor consemnate în documente școlare.

3. Actualul sistem de orientare școlară și profesională, implementat de Centrele județene de resurse și asistență educațională (CJRAE) pentru absolvenții de liceu, oferă servicii de specialitate care permit elevilor să urmeze un traseu educațional cât mai potrivit propriului potențial psihointelectual și vocațional.

În ceea ce privește organizarea și prelucrarea informațiilor, precizăm că acestea s-au făcut astfel: a) în jurul secțiunilor din chestionarul JVIS - instrument care măsoară interesele vocaționale și descrie diversele activități ocupaționale concrete, grupate în 34 de scale în fiecare arie (Scale de Interese formate din câte 17 itemi fiecare). Profilul scalelor permite vizualizarea scorurilor obținute (scoruri brute și percentile – permit reprezentarea numărului de activități preferate în fiecare arie). Temele ocupaționale – expresiv, logic, curios, practic, asertiv, socializat, orientat spre ajutorare, convențional, întreprinzător, comunicativ – exprimă sintetic dominantele profilului vocațional al fiecărui student testat, iar pe baza lor s-a elaborat profilul profesional al studentului de la cele trei domenii. Similaritatea cu profesiile - vizează similaritățile profilului persoanei evaluate cu profilurile modale realizate în România pentru un număr de 32 de clustere ocupaționale. Indicele de satisfacție academică - indică satisfacția probabilă ce va fi resimțită într-un mediu academic de către studenți. Indicii administrativi - permit determinarea atenției cu care a fost completat JVIS (fidelitatea profilului); b) în jurul Inventarului de personalitate NEO, care măsoară cinci mari domenii ale personalității și cinci categorii de intensitate pentru fiecare scor, cu câte șase fațete, astfel: Nevrotism, cu fațetele - anxietate, furie-ostilitate, depresie, timiditate, impulsivitate, vulnerabilitate; Extraversie,

¹ Jackson Vocational Interest Survey – Manual tehnic și interpretativ, Editura Sinapsis, 2007, adaptat în România de Dragoș Iliescu (coord.) și Raluca Lavinți (coord.)

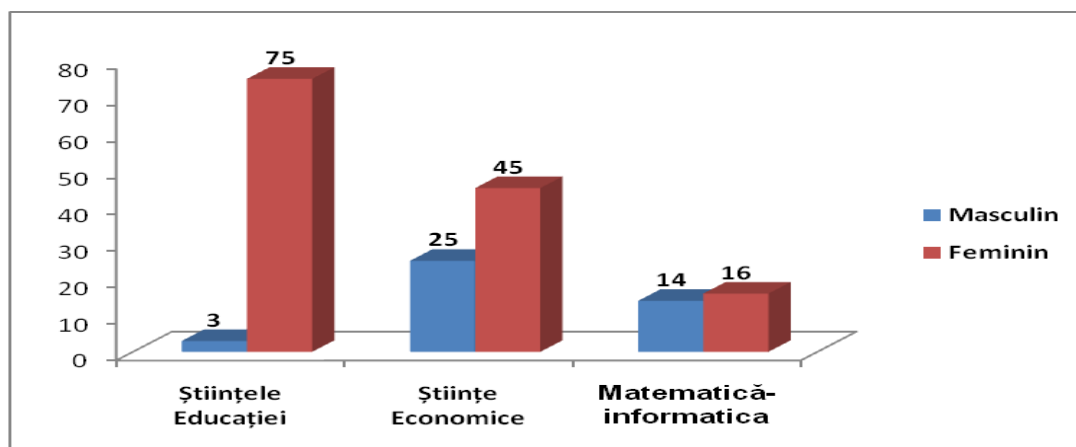
² Jackson Vocational Interest Survey – Manual tehnic și interpretativ, Editura Sinapsis, 2007, adaptat în România de Dragoș Iliescu (coord.) și Raluca Lavinți (coord.)

cu fațetele – căldură, spirit gregar, asertivitate, activism, căutarea stimulării, emoții pozitive; Conștiințiozitate, cu fațetele: competența, ordine, simțul datoriei, dorința de realizare, autodisciplina, deliberarea; Deschidere, cu fațetele – fantezie, estetica, sentimente, acțiune, idei, valori; Agreabilitate, cu fațetele: încredere, onestitate, altruism, complianță, modestie, blândețe.

În prezenta comunicare ne concentrăm asupra schițării profilului profesional al studenților din cele trei domenii de licență și master, pe baza rezultatelor la cele două teste, a rezultatelor școlare obținute de aceștia și a analizelor din activitatea de consiliere. Menționăm că, scorarea și interpretarea rezultatelor la teste au fost făcute atât pe criteriul vârstei, cât și al genului, motiv pentru care și noi am evidențiat la nivelul eșantionului, genul.

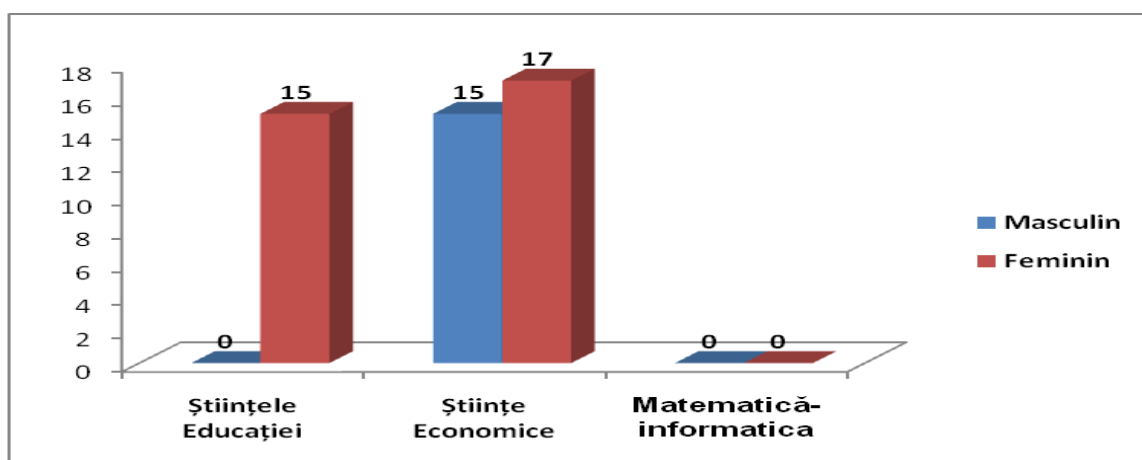
Eșantionul a fost constituit de studenți din trei programe de licență și două de master (Graficul nr.1).

Studenții care au fost testați și despre care am colectat date referitoare la tipul liceului de proveniență și a rezultatelor academice sunt înmatriculați în programe de studii din următoarele domenii: științele educației (L+M), științe economice (L+M), matematică- informatică (L).

Graficul nr. 1. Eșantionul - Programe de studii și gen: științele educației, științe economice, matematică- informatică Licență (anii I și II)

Subliniem faptul că în structura celor trei programe, raportul de gen indică o dominație de gen F (69%), față de M (31), iar pe programe, o dominație foarte mare a genului F (96%), față de M (4%) – la științele educației; una mare la științe economice, 64% F, față de 36%, B; un echilibru la matematică-informatică, 53%, F și 47%, B. Menționăm că aceste rapoarte sunt și la nivelul efectivelor complete ale respectivelor programelor de studii din universitatea noastră.

Grafic nr. 2. Eșantionul - Programe de studii și gen: științele educației, științe economice, matematică-informatică, Master, anul II

Situația este asemănătoare și la programele de master, la două facultăți. Menționăm că, de la facultatea de matematică-informatică nu au fost cuprinși studenți din programele de masterat (Grafic nr.2).

Un element important al analizei noastre este relația dintre programul de studii și profilul liceului absolvit. Considerăm că în actuala metodologie de admitere de la facultățile respective (media examenului de bacalaureat), creează oportunități de orientare școlară și profesională pentru programe de studii care să valorifice și să dezvolte competențe dobândite în liceu (Graficul nr.3).

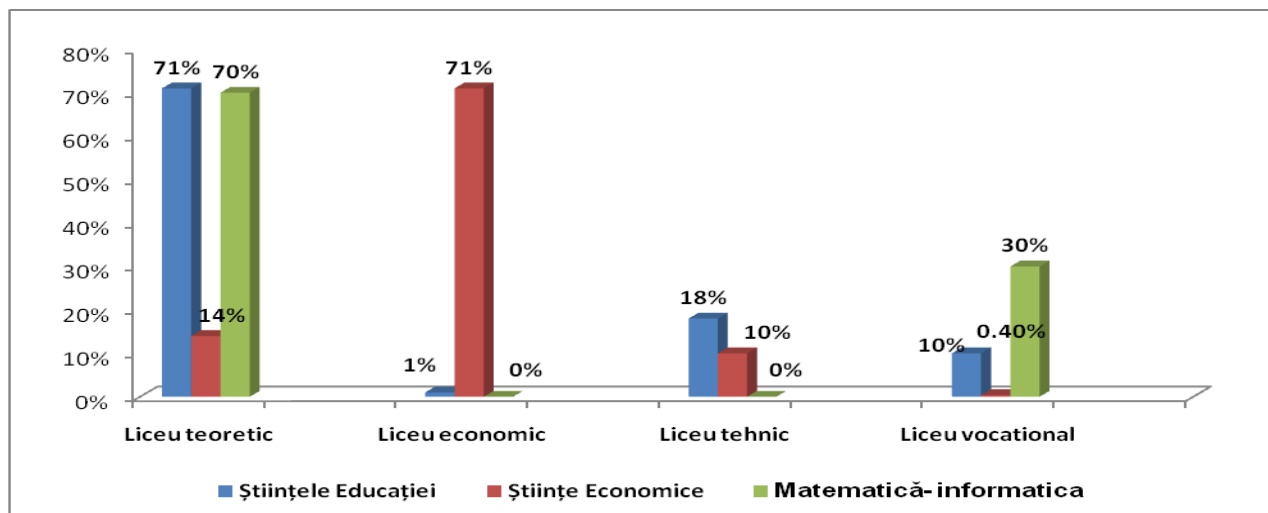

Fig. 3. Grafic privind tipul liceului de proveniență a studenților

Situația centralizatoare (Grafic. nr. 4), permite o prezentare comparativă între studenții proveniți din cele patru tipuri de licee. Este de subliniat ponderea absolvenților din liceele teoretice în eșantionul studenților în programele din domeniul științele educației și matematică-informatică, precum și a absolvenților liceului economic în programele de studii din domeniul economic. În același timp, subliniem ponderea scăzută a elevilor proveniți din liceele vocaționale în programele din domeniul științele educației și științe economice. Subliniem faptul că programele disciplinelor de profil din cele patru tipuri de licee au ca obiective dominante formarea de competențe în domeniul socio-uman și științe (liceele teoretice), formarea competențelor digitale și matematică (liceele vocaționale/de informatică) și formarea competențelor antreprenoriale (liceele economice).

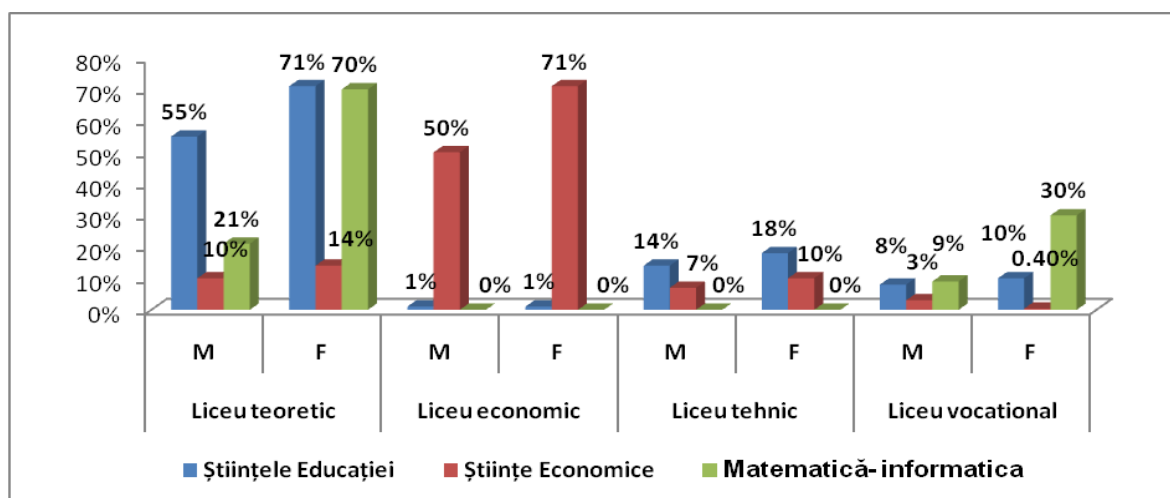

Fig. 4. Grafic centralizator privind tipul liceului de proveniență a studenților

Aceste obiective prioritare le-am considerat ca prerechizite ale specializărilor pe care le urmează studenții cuprinși în eșantionul nostru de cercetare. Fără a absolutiza valoarea mediei examenului de bacalaureat, considerăm că aceasta are o valoare predictivă importantă atât sub aspect general, cât și al notei la disciplina de profil (Tabelul nr.1).

Domeniul	Medii absolvire, %				Obs
	6,10 -7,99	8 – 8,99	9 – 9,49	9,50 - 10	
Științele Educației	22/28%	39/50%	13/17%	4/5%	
Științe Economice	14/22%	35/50%	10/15%	8/13%	
Matematică-informatica	2/6%	17/57%	5/17%	6/20%	

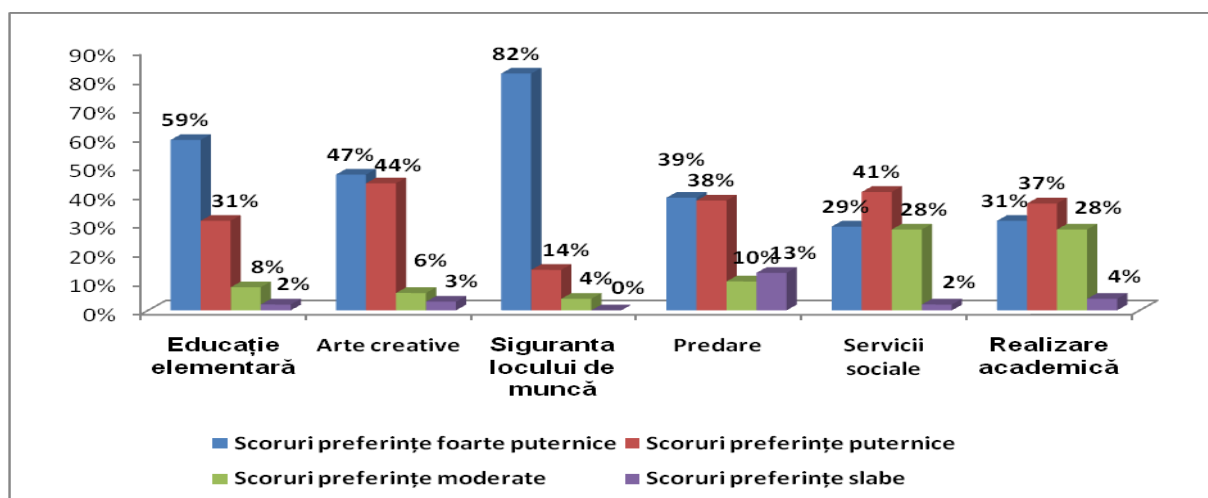
Tabelul nr. 1. Rezultate școlare (media la Bac.)

Este de remarcat ponderea scăzută (21%) a studenților care provin din elevii care au obținut media la bacalaureat în intervalul 6,10-7,99 și în același timp ponderea crescută (79%) a elevilor cu media cuprinsă în intervalul 8,00-10, pentru că aceștia au un potențial ridicat de instruire. Din acest punct de vedere, nu e surprinzător că rezultatele la testele administrate, studenții au obținut scoruri ridicate în ceea ce privește interesul și vocația pentru profesiile din domeniile programelor de studii, precum și caracteristici de personalitate compatibile cu intențiile de dezvoltare a carierei profesionale.

Interpretarea rezultatelor.

O sumară descriere a scorurilor obținute la scalele menționate în tabelele și graficele de mai jos, permite conturarea profilului studentului din programele de studii avute în atenție. Pentru ierarhizarea preferințelor am luat în considerare suma *Scoruri preferințe foarte puternice* cu *Scoruri preferințe puternice*. Pe baza scorurilor obținute de studenții fiecărui program am calculat tendința centrală, iar pe baza ei profilul profesional al studenților din programele de studii cuprinse în eșantion.

Profilul profesional al studenților din programele de studii științele educației
Suma scorurilor de pe cele șase scale denotă orientarea fără echivoc a studenților spre *preferințe foarte puternice* și *preferințe puternice* (82% dintre ei), comparativ cu suma pentru *preferințe moderate* și *preferințe slabe* (18% dintre ei). Menționăm faptul că aproape jumătate (46%) dintre studenții de la științele educației cuprinși în studiul nostru sunt înmatriculați la forma de învățământ la distanță. De asemenea, 71% dintre studenții de la I.D. sunt încadrați ca suplinitori (necalificați) în sistemul de învățământ primar și preșcolar, iar 2/3 dintre aceștia sunt în unități de învățământ din mediul rural (Graficul nr. 5).

Grafic. nr.5. Profilul studentului de la programele de studii **științele educației** – după preferințele exprimate (în scoruri percentile)

Nu ne surprinde poziția frunzașă a scorului de pe scala *Siguranța locului de muncă*, din următoarele considerente: sunt persoane cărora nu le place să își asume riscuri în ceea ce privește locul de muncă; consideră că școala este un loc de muncă mult mai sigur decât alte organizații; consideră mai important un venit salarial fix (chiar dacă este mic), decât un venit variabil în raport cu diferite criterii de performanță (chiar dacă acesta este semnificativ mai mare); preferă un contract de muncă pe termen nelimitat unuia pe baza de proiect; consideră că schimbarea slujbei presupune un risc pe care nu sunt dispuși să-l asume; consideră școala un loc în care procedurile, regulile și normele sunt stabile, ceea ce le permite o integrare mai sigură și performanțe mai ușor previzibile; caută să evite situațiile neplăcute care ar putea duce la eșec etc. Peste 80% dintre studenții de la ID au media la Bac.cuprinsă în intervalul 6,00-7,99. Corelațiile adjectivale acestei scale pentru scoruri mari sunt: tăcut, timid, fragil emotional, temător.

Pe poziția a doua se situează scorul de pe scala *Arte creative*, iar caracteristicile principale sunt următoarele: creativitate în mai multe arii ale artelor (modelaj, desen, schițe, felicitări, confecționare de diferite obiecte, grafică etc) așa cum le cere natura viitoarei profesii; apreciază și simt culoarea, simt forma, văd ce se poate face dintr-un material; își exprimă viziunea originală cu ajutorul unor materiale cum sunt cerneala, uleiuri de pictat, lemnul, plasticul, sticla, lutul, piatra; au o viziune artistică asupra lumii și le place să aleagă mediul, metoda și materialele prin care să arate acest lucru; sunt orientate spre perfecționarea propriilor modalități de creație; sunt foarte atenți la detalii.

Scorul mare de pe *scala Educație elementară* este un indicator deosebit de important pentru studenții de la programul de studii pedagogia învățământului primar și preșcolar, pentru că semnaleză prezența unor caracteristici specifice acestei profesii. Cele mai semnificative sunt următoarele: plăcerea de a lucra cu copiii și de a-i ajuta să-și însușească aptitudini de bază în grădiniță și în școala primară; iubesc copiii, îi înțeleg, au răbdare cu ei și au deseori o energie comparabilă cu a acestora; se preocupă de formarea inițială a copiilor în continuarea educației primite în primii ani de viață în familie; preocupați de evoluția ca persoană a copiilor mai mult decât față de aprofundarea unor conținuturi punctuale de instruire; înțeleg, le place și aplică în munca lor cunoștințele de psihologia copilului; le place să modeleze personalitățile în formare printr-o serie de materiale și echipamente variate pentru a pune bazele și a încuraja dezvoltarea unei serii de aptitudini și trăsături de personalitate, precum: aptitudinile sociale, creativitatea, exprimarea de sine, încrederea în sine etc. Promovează morală, integritatea, egalitatea de șanse, nediscriminarea.

Pe poziția a patra se situează scorul de pe *scala Predare*. Apreciem scorul ca fiind complementar scalei precedente deoarece studenților le place să fie implicați în activitatea didactică, să coordoneze procesul de învățare și activitățile implicate de aceasta, să fie mentori ai elevilor, să organizeze spațiul în care predau, să aleagă metodele potrivite, să răspundă întrebărilor adresate de elevi, să evalueze și să examineze elevii, să-i ajute pe elevii care la evaluări au obținut rezultate nesatisfăcătoare, să recomande lecturi suplimentare și să discute despre acestea cu elevii.

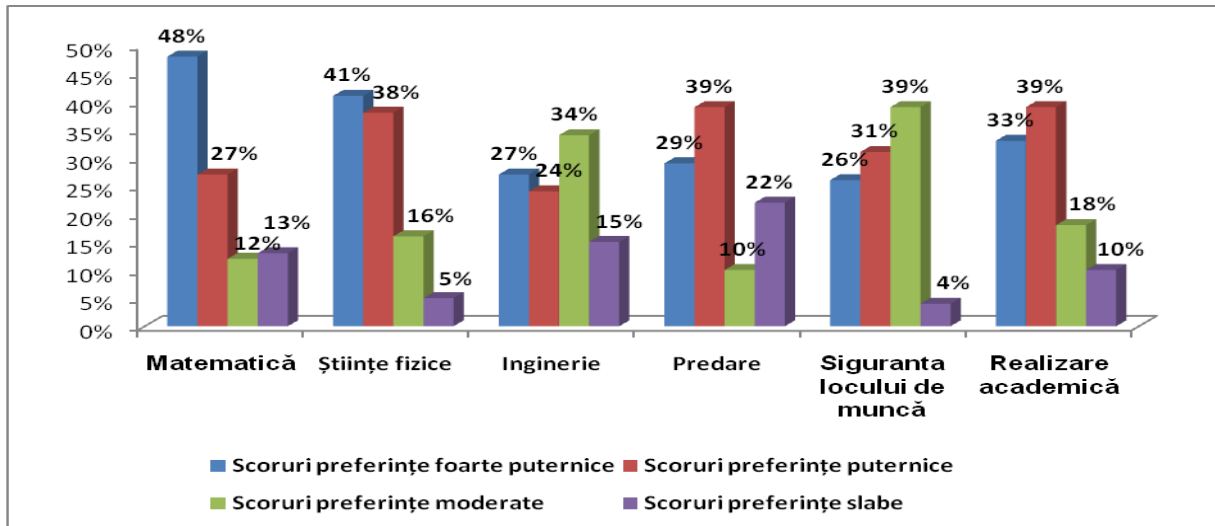
Pentru 70% dintre studenții din domeniul științele educației scorul pe *scala Servicii sociale* este ridicat, ceea ce semnifică: disponibilitatea pentru cauze sociale și ajutorarea celor nevoiași; încrederea în schimbare și în oameni; capacitatea de a înțelege oamenii și plăcerea de a comunica cu aceștia; implicarea în activitățile umanitare care vizează ajutorarea și respectarea drepturilor celor defavorizați; plăcerea de a lucra în școli speciale, cu copiii cu dizabilități; implicarea în campanii de colectare de haine și alimente pentru persoanele fără posibilități materiale și organizarea de activități educative pentru aceste persoane; au grijă de copiii orfani aflați în centre de plasament; doresc să consilieze familiile care au nevoie de asistență socială; sunt dispuși să militeze pentru reîntregirea familiilor și să ajute familiile care vor să adopte copii; vor să se implice în campanii de popularizare a unor cauze de interes general, cum ar fi educarea pentru sănătate a populației, prevenirea transmiterii unor boli infecțioase, prevenirea și stoparea consumului de droguri și a traficului de persoane, prevenirea discriminării minorităților naționale sau religioase și a persoanelor cu dizabilități etc. Corelațiile adjectivale din perspectiva acestei scale sunt: afectuos, mobilizator, perseverent, dinamic, independent, activ, generos, înțelegător.

Pe *scala Realizare academică*, studenții din domeniul științele educației au realizat un scor ridicat, semn că le place să aprofundeze acest domeniu la nivel științific atât prin sarcini de natură

verbală, cât și prin studiu sistematic, majoritatea intenționând să continue studiile universitare în ciclul de aprofundare. Este prezentă dorința de documentare, mai ales când lucrează într-un proiect educațional, precum și de a depune eforturile necesare pentru realizarea scopurilor propuse.

Profilul profesional al studenților din programele de studii matematică-informatică

Prima poziție *preferințe foarte puternice* + *preferințe puternice* (Graficul nr. 6) este ocupată de scorurile de pe *scala Științe fizice*, ceea ce semnifică plăcerea de a observa și de a face experimente, de a formula ipoteze și de a le testa, de a înțelege și a explica fenomene fizice.

Grafic nr.6. Profilul studentului de la programele de studii **matematică-informatică**

Pe poziția a doua se situează scorurile de pe *scala Matematică*, iar semnificația pentru profilul studentului este: plăcerea de a lucra cu formule matematice și cu concepte cantitative, pasiunea pentru numere, interesul de a realiza calcule și de a rezolva probleme, sisteme de ecuații, algoritmi, fracții, de a explora noi aspecte ale unei teorii matematice, de a explica raționamente matematice etc.

Pe poziția a treia se situează *Realizarea academică*, pentru că le place să se implice în activități universitare tradiționale (studiul susținut, realizarea de cercetări). Corelația acestei scale cu dominantă temei ocupaționale – *Logic* – se concretizează în scoruri mari, ceea ce denotă: nivel ridicat al gândirii abstracte, orientată spre generalizări testabile, raționamente deductive și precizie, precum și plăcerea provocată de munca intelectuală complexă, în special în ariile matematicii și a științelor fizice, și în aplicații cum ar fi ingineria, informatica.

Pe poziția următoare s-a situat *scala Predare*, materializată în plăcerea de a se implica în activitatea didactică pentru a-i învăța pe ceilalți lucruri noi, pentru a explica și a-i înțelege. Se simt bine ca mentori ai elevilor, motiv pentru care sunt dispuși să propună diferite subiecte pe care să le abordeze într-o manieră personalizată.

Scorul mare de pe *scala Inginerie* este semn al specializării informatică pe care o parte dintre studenții facultății o obțin. Ea denotă preocuparea mare pentru aplicarea principiilor științifice în soluționarea problemelor practice, combinată cu plăcerea de a construi lucruri noi, originale care se materializează în preferința pentru proiectarea, construirea și testarea de echipamente, sisteme etc. Le place să identifice posibilele probleme și surse de eroare, în caz că o componentă a sistemului nu funcționează sau nu interacționează optim cu alte componente. În plan aplicativ, sunt dispuși să explice modul în care anumite metode și concepte matematice sunt implicate în soluționarea problemelor practice (pentru design industrial sau care descriu procese naturale și biologice, fac programe IT, dezvoltă tehnologia comunicațiilor și teoria informației, analiza economică etc.). Sunt persoane raționale, calme, tăcute, liniștite, analitice, logice, sistematice.

Este surprinzător procentul mare al studenților (57%) care au punctat puternic pe *scala Siguranța locului de muncă*, ceea ce denotă că studenții resimt importanța sentimentului de siguranță referitor la slujba lor, sentiment care semnifică maturizare socială și pe care-l considerăm propriu unei

vârste mai înaintate. Au preferință pentru locurile de muncă sigure, pentru un post în care au un venit fix și nu unul în care salariul lunar se bazează pe comisioane în funcție de performanța atinsă în respectiva perioadă. De asemenea, preferă un contract de muncă pe termen nelimitat unuia pe bază de proiect. Probabil reprezentarea pe care o au în raport cu ocupația de profesor și-a pus amprenta pe valoarea ridicată a acestei scale. Accentuăm și faptul că 70% dintre studenți provin din licee cu profil teoretic, licee în care valoarea dominantă este studiul, iar ca orientare școlar-profesională, învățământul universitar. De asemenea, caracteristicile scalelor descrise mai sus permit o corelație semnificativă cu rezultatele școlare obținute la bacalaureat (94% au medii cuprinse între 8,00–10,00). Considerăm că liceele au format temelie pentru construirea competențelor specifice acestui domeniu.

Profilul profesional al studenților din programele de studii științe economice

Prima poziție e dată de scorul de pe *scala Vânzări*, iar semnificațiile sunt următoarele: sunt persoane cărora le place să lucreze cu alți oameni și să îi influențeze, să negocieze și să-i influențeze, să vândă orice fel de produse, să aibă contact cu alți oameni, să se documenteze despre resorturile care stau în spatele comportamentului persoanelor și să-și adapteze discursul în funcție de persoana pe care o au în față, să explice cu entuziasm avantajele achiziționării unui produs. De asemenea, sunt persoane pline de energie, întreprinzătoare. (Vezi Tabelul nr. 4)

SCALA	Scoruri preferințe foarte puternice	Scoruri preferințe puternice	Scoruri preferințe moderate	Scoruri preferințe slabe	Rang
	85 -99	71-84	55 -70	Sub 54	
Vânzări	64%	28%	8%	-	I
Afaceri	45%	46%	6%	3%	II
Supervizare	60%	24%	9%	7%	III
Consultanță profesională	49%	33%	7%	11%	IV
Manag. resurselor umane	41%	37%	13%	9%	VI
Realizare academică	37%	42%	6%	15%	V

Tabelul nr. 4. Profilul studentului de la programele de studii **științe economice** – după preferințele exprimate (în scoruri percentile)

Pe *scala Afaceri* sunt evidențiate caracteristici ale intereselor studenților pentru modalitățile care duc la buna desfășurare a unei afaceri și de modul în care aceasta este administrată. Cuvântul cheie pentru caracterizarea acestei scale este organizarea mersului lucrurilor pentru obținerea de rezultate pozitive și pentru luarea deciziilor care să permită realizarea schimbărilor necesare. Sunt interesați de profitabilitatea și bunăstarea financiară a unei companii, de managementul angajaților și clienților și de marketingul produselor și serviciilor, pentru ca acestea să-și mențină profitabilitatea. Își doresc să fie manageri ai unui departament, ai unei firme, ai unui magazin, ai unui ziar, ai unui restaurant, ai unei piețe etc. și să pună lucrurile în mișcare. Sunt persoane care iau decizii legate de angajati, de programul acestora, de transferuri și promovări, de angajari, de salarii și bonusuri, de modalități de motivare etc. Le place să organizeze activități de licitații, conferințe etc.). Le plac activitățile de marketing pentru a studia concurența, a se implica în proiectarea de noi produse și servicii pentru clienți, a stabili prețurile acestor produse și servicii și a le plasa spre vânzare în mediile adecvate scopului lor. Au abilitatea de a pune la punct tactici și campanii pentru promovarea produselor și organizarea activității de promovare.

Caracteristicile principale de pe *scala Supervizare* sunt următoarele: plăcerea de a planifica, a organiza și a coordona activitățile celorlalți, de a supraveghea munca altor persoane, de a-i ghida într-un context de muncă, profesional sau personal. Alte caracteristici: le place să intervieze și să facă evaluarea inițială din punct de vedere profesional pentru un potențial nou angajat, să-i întâmpine pe noii angajati, să le explice politica companiei și ce au de făcut; sunt interesați de proiectarea și

implementarea sistemelor de evaluare, de promovarea și transferul angajaților, de creșterile salariale. Corelațiile adjectivale ale celor cu scor mare la această scală sunt: siguranță pe sine, optimist, inovator, bun conducător, independent, decis, încrezător, cu inițiativă.

Profilul profesional al studentului cu vocație pentru domeniul economic este completat de caracteristicile care reies de pe *scala Consultanță*. Ariile în care le place să ofere consultanță sunt: contabilitate, mediu, tehnologie, resurse umane, marketing, finanțe, afaceri publice, comunicații ș.a.

O dimensiune importantă a profilului este descrisă de *scala Managementul resurselor umane*, pentru că pun în evidență calități precum: plăcerea de a juca rolul de mediator între persoanele din anturaj; combativitatea, persuasiunea și participarea la negocieri. Sunt interesate de studierea potențialilor adversari și de studierea modului de acțiune a oamenilor, cu scopul de a stabili o strategie de abordare a acestora în vederea succesului în negociere sau mediere. Le place să fie reprezentanți ai unor grupuri care au nevoie de cineva care să le susțină cauzele.

De pe *scala Realizare academică* reiese interesul pentru studiul sistematic și pentru știință. Sunt persoane foarte curioase și le place să învețe lucruri noi, să consulte cărți și reviste, site-uri și baze de date, să citească cercetări pentru a sintetiza informațiile din acestea. Știu să-și organizeze eficient timpul de studiu, au un potențial intelectual ridicat și sunt dispuși să depună toate eforturile pentru a realiza scopurile propuse. Le place să investigheze, să lucreze cu idei, să gândească, să cerceteze, să explice și să interpreteze datele. Corelații adjectivale ale studenților cu scor înalt pe această scală sunt: progresist, informat, inteligent, luptător, competent, receptiv, perseverent.

Concluzii

Elementele semnificative ale cercetării de față sunt următoarele:

- dezvoltarea actualului sistem de orientare școlară și profesională implementat de CJRAE pentru absolvenții de liceu își demonstrează utilitatea. Drept dovadă, peste 93% dintre studenții cuprinși în eșantion se simt pregătiți pentru a se dezvolta în domeniul în care sunt înmatriculați. Aceasta poate însemna și faptul că serviciul de consiliere educațională a elevilor și de conexe cu domeniului academic, conduce la decizii de orientare bazată pe interes profesional și potențial psihointelectual. Totodată, serviciile oferite de consilierii școlari sunt diversificate atât sub aspectul destinatarului (părinți, profesori), cât și al modalităților (târguri de oferte educaționale, vizite în universități, practică de specialitate, emisiuni în mass media locală etc.).

- planurile de carieră elaborate de studenți au valorificat rezultatele semnificative din testele administrate și conțin aprecieri și estimări echilibrate referitoare la viitoarea ocupație. Menționăm că, studenții au remarcat precizia descrierii intereselor profesionale și a caracteristicilor de personalitate relevate de testele administrate, precum și faptul că au putut analiza mai nuanțat preferințele și performanțele academice la disciplinele de învățământ din curricula universitară, mai apropiate de specializările profesionale din domeniul ocupațional. Drept urmare, majoritatea studenților au evidențiat complementaritatea dintre performanțele școlare din timpul liceului și cele din timpul studiilor universitare.

- din perspectiva profilurilor profesionale ale studenților din cele trei domenii de studii, apreciem că angajatorii nu ar trebui să-și facă griji deosebite, deoarece potențialul studenților este ridicat, iar cheia reușitei ar putea fi constituirea unor punți mai solide între mediul academic și cel socio-economic și între nivelul universitar și cel preuniversitar (inclusiv prin constituirea de consorții).

Menționăm că, actualele măsuri luate în universitatea noastră, ca urmare a unor reglementări recente ale ministerului de resort, pe problematica consilierii în carieră a studenților, sunt de natură să contribuie la o mai temeinică activitate în domeniu, ceea ce va conduce la inserție profesională mai mare atât cantitativ, cât și calitativ.

Considerăm că prelucrarea datelor cercetării va fi mai relevantă la sfârșitul proiectului de cercetare (oct. 2015), după testarea unui număr de ~ 200 studenți din fiecare program de studii și după corelarea rezultatelor testării cu date culese prin celelalte instrumente de cercetare.

BIBLIOGRAFIE

E.Cocoradă, A.M. Cazan, C. de J. Dores Cavaco, I.A.Orzea, 2014, *Metode de cercetare calitativă în psihologie și științele educației*, Editura Universității Transilvania din Brașov,

Jackson Vocational Interest Survey – Manual tehnic și interpretativ, 2007, Editura Sinapsis, adaptat în România de Dragoș Iliescu (coord.) Raluca Lavinți (coord.)
Inventarul de personalitate NEO –PI-R. Manual tehnic și interpretativ, 2007, Editura Sinapsis, adaptat în România de Dragoș Iliescu (coord.) și Raluca Lavinți (coord.)
Institutul National de Statistica - *Indicatori statistici de dezvoltare durabila- Rata somajului pe nivel de educație.*